

vernega naroda, oni prebira z največjo slastjo to nagromadeno tvarino. — »Ziga Višnjegorski, prvi avstrijski poslanec na turškem dvoru l. 1528.« Spisal Iv. Steklasa. (Str. 168—184). S znano marljivostjo nam opisuje naš zgodovinar delovanje, ali bolje, važno poslanstvo tega kranjskega plemiča na turški dvor l. 1528. Poslanstvo je zares tako zanimivo, da je pisatelj dobro pogodil izbravši si tega domačina za zgodovinsko sliko. — »Peter Petretič.« Spisal Anton Raič. (Str. 185—226). »Da bi nekoliko pripomogel k spoznavanju kajkavskih pisateljev, odločil sem se izpregovoriti nekoliko besed o Petru Petretiči: r. 1600 v Sosičah, v žumberškem okraju, 1649 zagrebški vladika, u. 1667. Izdal je »Šzveti evangeliomi« 1651. l za službeno rabo, na podlagi katere naš g. pisatelj razne zgodovinske zanimivosti, zlasti pa njegov jezik razpravlja. Žal, da se ne morem globlje spuščati v ta spis, ki je za jezikoznanca kaj mikaven in poučen. — »Voda, s posebnim ozirom na pitno vodo in na ljubljanske razmere.« Sp. I. Šubic (Str. 227—258). Ker hoče napraviti ljubljansko mesto vodovod za dobro pitno vodo, pretresalo se je vodno vprašanje zadnja leta mnogokrat v Ljubljani. Tudi gospod pisatelj je imel o vodi javno predavanje, iz katerega je nastal ta kaj primeren spis. To vprašanje se obravnava tukaj vsestransko. — »Trije slovenski rokopisi iz prve polovice XVII. stoletja.« Spisal Vatroslav Oblak. (Str. 255—315). Z veseljem opazujemo, da se preiskuje pri nas v novejšem času z veliko natančnostjo vse, karkoli moremo zaslediti v zgodovini, včasih morebiti s pretirano — ne natančnostjo, ampak obširnostjo. Slovensko jezikoslovje dobiva tako vedno širšo podlago. Bati se je pri tem le, da je obzor sicer večji, a tudi negotovost večja. O jeziku teh spomenikov, ki so prisege iz 17. veka, pravi pisatelj: »Jezik našega spomenika se ne odlikuje po nobenih starih oblikah ali drugih posebnostih niti glede glasoslovja niti glede oblikoslovja in slovarja. Rokopis je v jezikoslovnem obziru samo zaradi tega zanimiv, ker nam predočuje dosti verno jezik prve polovice sedemnajstega stoletja.« — »Biblijografija Slovenska« v l. 1886. Sestavil Ivan Tomšič. (Str. 316—328). Ta biblijografija je sicer običajna v »Letopisu«, a zaradi tega nič manj dragocena: prav v letopisu je na mestu. Moja želja sicer ni merodajna, vendar ne morem je zakrivati: kaj, ko bi naznanjene bile tudi cene časopisom in knjigam? V predarek! — »Letopis Matice Slovenske«. Sestavil Evgen Lah, društveni tajnik in knjižničar. (Str. 329—386). Ta obsega: I. Poročilo o delovanju »Matice Slov.« od 1. novembra 1886. do 31. oktobra 1887.: tri seje in veliki zbor 13. aprila 1887. II. Računsko poročilo, ki nam kaže zdatno izboljšanje denarnega stanja. III. Poročilo o društveni knjižnici. IV. Opravništvo »Mat. Sl.« za l. 1887. V. Imenik udov. Potem še tri manjša poročila.

Iz tega pregleda je razvidno, da lanski »Letopis« res ustreza zahtevam, ki smo jih stavili zgoraj. Zares, to vam je častna knjiga za slovenski narod!

„Zvončeki“. Zbirka pesnij za slovensko mladino. Nabral Anton Brezovnik, učitelj. V založbi Kleinmayrovi v Ljubljani. 1887. 8.º str. 356. Cena gl. 1.30. — To čedno knjigo priporočamo dijakom, ki želijo izbrati si lepih pesnij za deklamacije, da se učijo na pamet in tudi kratkočasijo. Prav rabljiva je; pesni so umno izbrane.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Matica Hrvatska. Z nekako tesnim srcem poročam o delovanju »Matice Hrvatske«. Nekaj let sem razvija »Matica Hrvatska« tako mnogostransko in bogato svoje moči, da naša »Slov. Matica« nikakor ne more tekmovali z njo. Za 3 gl. letnega plačila dobivajo člani redno po šest knjig, lani so jih dobili celo sedem. In kakšnih knjig! Kakšna je zunanja oblika! Izmed lanskih imajo tri knjige ilustracije ali podobe, ki delajo Hrvatom čast. Pa tudi vsebina je izborna in za vsako leto primerno urejena. Rečimo kratko: zavidali bi Hrvatom »Matico«, ako ne bi nas vezala bratovska ljubezen in nas silila, da se i mi z njimi radujemo živega književnega napredovanja. Tolažiti se smemo Slovenci s tem, da imajo Hrvati druge gmotne pomočke, nego mi. V decembru l. 1886 je bilo 6131 členov, sedaj jih je skoro 400 več; deželna vlada daje podpore 1500 gl., »Matica Hrvatska« ima veliko glavnico (nad 63.000 gld.), ima Draškovičev in Koturov zaklad za nagrade pisateljem (nad 20.000 gld.): s takimi pomočki morejo Hrvati že kaj izdati!

Lansko poletje došle knjige so namenjene društvenikom za l. 1886. Po številu jih je sedem, za Slovence osem (!), katere bomo čitateljem svojim kratko označili, kakor bomo tudi sploh trudili se kazati književno življenje Hrvatov, posebej še »Hrvatske Matice« — naše bogate tetke. I. Prekoristna in vrlo pisana knjiga so »Črtice iz hrvatske književnosti.« Napisal Ivan Broz. Sveska prva. Uvod v književnost. 8.º str. 168. Cena gl. 1.20. Ta knjiga opisuje tako dobro pomen slovstva, njegovo bistvo, razdelitev, jezike sploh in posebej slovanske, — izmed katerih je seveda hrvatskemu odmenjenega največ prostora —, da ni lahko kaj tako izbornega najti v drugih slovstvih. Kaj enakega bi želeli tudi Slovencem. O novejšem našem slovstvu piše (str. 74): »Privijajući se u doba našega književnoga i narodnoga preporoda uz knjigu hrvatsku, slovenska se književnost zajedno s hrvatskom preporodila u duhu čistega slovenstva i očelila narodnost slovensku, te se ne treba bojati, da će je smrviti valovi, koji udaraju s velike njemačke pučine.« — Danes še omenjam: 2 »Glasoviti Hrvati prošlih vjekova«. Niz životopisâ Napisao Ivan Kukuljević Sakcinski. Sa sedam slika. 8.º str. 269. Cena gold. 2. — Opisani so: Ivan Česmički (Janus Pannonius), Stjepan Brodarić, Antun Vrančić, Mehmed Sokolović, Stjepan konzul Istrijanin, Dinko Zavorović, Juraj Habelić, Porodica Draškovića, Ivan Ivanišević, Rugjer Josip Bošković. — Krasna knjiga, ki ima namen proslavljati te zaslužne može in jih staviti rojakom v posnemanje!

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Pesmi. Zložil Jos. Cimperman. V Ljubljani. Založila knjigotržnica J. Giontinijeva. 1888. Str. 190. Cena nevez. 1 gld. 20 kr.; vez. zlat. obrez. 2 gld.

Gosp. Jos. Cimperman ni nepoznan pesnik, da bi ga trebalo čitateljem še le predstaviti. Izdal je že l. 1869 svoje »Pesmi« (nat. in zal. J. Blaznik, str. 62) in peval je od takrat mnogo ter priobčeval svoje pesmi v »Zori«, »Zvonu«, »Kresu«. Za velikonoč nam tukaj pesnik nikakor ne podaja vseh svojih pesmij, ampak izbrane, umetne, urejene, oglašene in v spomladansk sopek povite. Razvrščene so v te oddelke: I. »Listi ljubezni.« II. »Pod kostanjem.« III. »Usehlo cvetje.« IV. »Kristali.« V. »Ivéri.« VI. »Gazele.« VII. »Distihi.« VIII. Razne. Glavni predmet teh pesmij je ljubezen — po geslu »Listov ljubezni: Die Liebe ist der Dichtung Stern, Die Liebe ist des Lebens Kern; Und wer die Liebe ausgesungen, Der hat die Ewigkeit errungen. To je resnično; a ljubezen je razna. Ljubezen našega pesnika ni vseskozi po нравnih zakonih dovoljena. Poleg ljubezni peva še o življenji in njega raznih podobah, o svoji usodi, domovini in nekaterih slavnihi možeh ter podaja kaj mnogo tega, kar bi imenovali »skušnje v življenji«, tudi razna pravila. — Naš pesnik gleda v življenje globoko, bistro in natanko, opazuje pridno, skoro nobena malenkost mu ne uide. Toda v njegovem duhu se ne zrcali življenje tako, da bi iz duha porajale se nove, žive slike, da bi videli v teh podobah življenje konkretno: marveč naš pesnik prevdarja, premišljuje, sklepa in kar je prevdaril, to spravlja v pesniško obliko. Zato bi smeli reči, ako že rabimo frazo, da prevladuje v teh pesmih »refleksija«; kdo drugi bi utegnil reči, da je naš pesnik »subjektiven«.

Gledé pesniške oblike moramo priznati, da ima pesnik i težavneje oblike v svoji oblasti. Tudi z jezikom gospodari oblastno, okoristiti se hoče z vsem njegovim bogastvom. — Zunanja oblika knjige je okusna in lepa.

Beatia dnevnik. Roman. Spisala Lujiza Pesjakova. Novomesto 1887. Nat. in založil J. Krajec. Str. 164. Cena 30 kr. »Narodne biblioteke« 25. in 26. snopič. — Slavnoznaná gospa pesnica in pisateljica nam podaja v obliki dnevnikovih zapiskov prav pesniško povest, »roman«, v katerem se strastna, a nesrečna ljubezen grofice Dore in plebejca Ribarda konča s smrtjo Dore — omožene baronice in z ženitvijo Ribarda z Beato — governanto, ki piše dnevnik. Pripravamo, da razpenja pisateljica prav močna krila svoje žareče fantazije in da se razliva mladostna gorkota po onih govorih, ki so navdihneni z ljubeznijo. Dejanje je bogato razvito in dovolj naravno; celo ono igranje s poezijo v francoskem jeziku se povesti prilaga. Opomnimo pa, da večina čitateljev »Narodne biblioteke« ne umeva francošćine in torej tudi ne

bode mogla umeti duhovitosti ter spretnosti gospe pisateljice v francoskih verzih. Značaji so risani resnično in so zanimivo različni. Precéj omotičen duh in vroča sapa vejeta v tem bujnem življenji. Nikakor ne odobravamo, da se ni ognila pisateljica oni skušnjavi: napraviti več »effekta« z ljubeznijo Dorino in Rihardovo po Dorini možitvi z drugim možem. Smrt Dorina se nam zdi res žalostna, pa še iz drugih obzirov, nego jih povest omenja.

Spisje. Priredil P. Miklavc. Novomesto 1886. »Narodne biblioteke« 24. snopič. Str. 67. Cena 15 kr.

»Angeljček«, otrokom učitelj in prijatelj. Izdal Anton Kržič. I.—IV. zvezek. V Ljubljani 1887—88. Samozaložba. — Tiskala »Katoliška Tiskarna.« 8°, po 48 str. s podobami. Cena zvezku 12 kr. — Kdor pozna neizmerno važnost slovstva za mladino in kdor je imel priliko opazovati — kakor jaz — kako priljubljen je postal naši mladeži »Angeljček«, mora imenovati podjetje gospoda izdajatelja zares srečno, blago, zaslužno, občudovanja vredno. Bodisi da gledamo na vsebino, bodisi na zunanjo mično obliko, bodisi na nizko ceno: mora se nam polniti sree z veseljem, da smo dobili tako dobrega »učitelja in prijatelja otrokom«. Ker je »Angeljček« v mnogo tisoč iztisih že med ljudstvom našim, ni mi treba o posameznostih poročati. Opomnim samo to, da izide kmalu I. zvez. v drugi izdaji, akoravno je bila prva natisnena v 4000 (!) iztisih.

»Jezičnik« v slovenskem slovstvu ob njegovi petindvajsetletnici. Predaval v »Katoliški družbi« A. Kalan. Ponatis iz »Slovenca«. V Ljubljani 1888. Kot rokopis tisk. »Katoliška Tiskarna.« 12°, str. 74. Ta knjižica nam podaja vrlo zanimiv govor: kratek pregled »Jezičnikovih« letnikov in h krati slovenskega slovstva.

»Koroške bukvice« slovenskemu ljudstvu v poduk in kratek čas. Izdaja in zaklada Filip Haderlap—Jurjev v Celovcu. V. in VI. snopič 1887. Tiska J. Krajec v Rudolfovem. Snopič po 10 kr.

»Zlatomašnik sv. Oče Leon XIII.« Kratek opis njihovega življenja in delovanja. Na svitlo dala in založila »Katol. družba za Kranjsko«. V Ljubljani 1887. 8°. str. 40. — Ta preveč prezirana knjižica se dobi sedaj pri predsedniku »Katol. družbe« za znižano ceno 6 kr. Cenejšega in vendar lepega spomina na zlato mašo sv. Očeta ni mogoče dobiti.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Matica Hrvatska. Poleg v št. 2. na str. 30 imenovanih knjig je poučna zlasti: XI. knjiga »poučne knjižnice« M. H. z naslovom: »Kukci«. Prirodopisne crtice. Napisao Mišo Kišpatić. Knjiga prva. Sa sedamdeset i šest slika. Velika 8°, str. 259. Cena 2 gld. — Zanimivo in obširno popisuje znani pisatelj življenje, važnost in javljenje kukcev v prirodi, kojih glavne (mravlje,

termite, bučele, ose, gozdne žuželke in ovočju škodljive) predočuje še posebej. Odlikujejo se kaj zelo ilustracije. — Marsikoga, zlasti pa prijatelje potovanja, razveselila je izvestno elegantna in mična knjiga Adolfa Veberja: »Put u Carigrad«. Sa četrdeset slika i tlorisom Carigrada. 8°, str. 239. Cena 1 gld. 50 kr. — Koliko da je natančen in resničen ta potopis, žalibog ne morem soditi, a zanimiv in poučen je dovolj, da ga bode vsakdo z veseljem del iz rok. Slike niso tako čiste in lepe kakor v prejšnji knjigi, a vendar dokaj lične. Tako skrbi M. H. za mnogovrstno vsebino. — »Aug. Šenoa. Sabrane pripoviesti.« Svezak peti. 8°, str. 277. Cena 1 gld. 20 kr. — »M. H.« izdaje tega pesnika in največjega hrvatskega pripovednika v posameznih zvezkih, da ga bode polagoma narod vsega dobil v roke. Ta zvezek je za nas Slovence posebej zanimiv zaradi prve povesti ali slike: »Karamfil sa pjesnikova groba«, kateri pesnik je naš »nesretni Franjo Prešern«. Tudi je ta preložena v slovenščino. Druge povesti so: »Pruski kralj.« »Turci idu.« »U akvariju.« Ker bomo prilično o Šenoji kaj več spregovorili, naj sedaj to naznanilo zadostuje. — Šesta in sedma knjiga sta: »Pod starimi krovi« Zapisci i ulomci. Napisao Ksaver Šandor-Gjalski. 8°, str. 199. Cena 75 kr. — Zabavne knjižice 87.—89. zvez., in — »Ksanta«. Pripovijeda Ivo Vojnović (Sergij P.) 8°, str. 196. Cena 75 kr. Zab. knjiž. 90.—92. zv. Z malo besedami se ne dá oceniti umetnostno delo, zato naj je dovolj, da obe povesti omenjamo. — Slovence namenjena je knjiga: »Rječnik hrvatsko-slovenski.« Za slovenske svoje članove izdala Matica Hrvatska. 8°. — Ta knjižica, obstoječa iz male slovnice in kratkega slovarja, je kaj dobro došla Slovence. Učenje hrvatskega jezika je s tem zelo olajšano. — Iz tega kratkega pregleda je razvidno, da je zgoraj (str. 30) izrečena hvala »Mat. Hrv.« popolnoma opravičena.

ČESKO SLOVSTVO.

(Piše Stj. Zagorac.)

Česko slovstvo (posebno novejše od l. 1848 dalje) obiluje raznimi deli, posebno se je pa

lepo razvila belletristika, katero goji mnogo izvrstnih pisateljev. Žal, da so nekateri pisatelji krenili na slaba pota. Med njimi sicer genijalni pesnik Jaroslav Vrchlický, o katerem pravi »Obzor« (1887, str. 96), da »hvali upor duha proti Bogu, telesa proti duši, greha proti čednosti«. Najnovejši plod Vrchlickega je prevod: »Osvobozený Jerusalem«, katerega je izdal Al. R. Lauer mann v Pragi. Do sedaj je izšel samo prvi zvezek tega dela in obsega skoraj pet spevov slavne epopeje. Celo delo obsegalo bode četiri zvezke. Prevod je krasen, prestavljalca pridržal je tudi metrum originalov — italijansko stanco. Vrchlický je poleg Dantejeve »Bozanske komedije« (1882) uvedel torej tudi Tassa v česko književnost.

Zeló znan pisatelj je tudi Svatopluk Čech, izmed najpopularnejših pesnikov českih. V vseh njegovih delih, bodi si v prozi, bodi si v stihovih zrcali se čist narodov duh, duh slovanski, duh ljubezni in sloge, a prokletstvo vsem sovražnikom slovanskim. On je apostelj vzajemnosti slovanske pri Čehih, zato ga pa narod tudi tako ljubi. Ta pesnik je obdaril narod spet z novim dokazom svoje velike ljubezni za sveto in vzvišeno stvar, z zbirko pesmij polnih žarkega rodoljubja in žive poezije, pod naslovom: »Jutrní písne«. To so politične pesmi. Kdor jih čita, napolni se s prekrasnimi mislimi, katere je pesnik ogrnil v lepo obliko in izvel na nov, izviren način. Opozarjam vse prijatelje českega slovstva na te jutrne pesmi Svatopluka Čecha.

Nedavno je izšla v Pragi zanimiva knjižica Eduarda Jelineka, (dobro znanega pisatelja in pa nekdanjega urednika »Slovanskega sbornika«, kateri je sedaj prestal izhajati), z naslovom: »Dámy starších solonů polskich.« V tej knjigi je nabral pisatelj zeló zanimivih črtic o poljskih plemkah, posebno pa onih, katere so sodelovale pri vstanku l. 1830. in doživele žalostne njegove posledke. Prekrasno je tu narisana patrijotizem in pa žrtve teh Poljakinj. Dobro je znano Čehom večje pero Jelinekovo, posebno pa so priljubljene njegove nedavno izišle »Ukrajinske dumy«, v katerih prav zanimivo opisuje življenje in običaje ukrajinskih Kozakov. (Konec prih.)

Listnica uredništva. Nekaterim gospodom pisateljem, kojim ni bilo mogoče odgovoriti posebej: Lepa hvala! Prosimo potrpljenja: o priliki pride na vrsto. Ako je v velikem listu težko napolniti nenasitljive predale, je pa v malem težko izbrati primerno tvarino in h kratki ne se zameriti pisateljem. — G. Fr. J. v Lj.: Kažete precej spretnosti; vsaj zadnja pride na vrsto. Naznanite svoj naslov! — G. Fr. S. v Lj.: Razveselili ste nas. O priliki. Le naprej! Prosimo Vas naslova. — G. Vaz. v Gor.: Srčna hvala! Dobro došlo. Potrpite! — G. I. v Gor.: Lepa hvala! Enakega si želimo še več.

Listnica upravnštva. Gospode naročnike, ki spremené svoja bivališča, prosimo, naj nam to naznanijo. — G. I. B. v L.: V takem slučaju je kaj lahka pomoč reklamacija. Brez zamere! — Sl. čitaln. v S. pri G.: 1 gl. 20 kr. ni naročnina za celo leto.

Cena: Za celo leto 1 gld. 60 kr.; za pol leta 80 kr. Uredništvo in upravništvo je v Marjanišči.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.